

Bir Dönemin Spor Yayını “Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi”

Levent ATALI

Kocaeli Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi - KOCAELİ

Özet

Bu çalışmanın amacı 1939 yılında yayın hayatına başlayan Beden Terbiyesi ve Spor Dergisinin dönem itibari ile içerik ve şekil açısından durumunu ortaya koymaktır. Çalışmada inceleme alanı olarak 1939/1 sayısından Beden Eğitimi ve Spor Dergisi'nin 1944/46 sayısına kadar olan dergiler değerlendirilmiştir. Çalışmada yöntem olarak nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle Beden Terbiyesi ve Spor Dergisini oluşturan yazıların konu başlıkları, yazarları, haberlerin ve diğer yazıların içerikleri ve derginin şekil açısından boyutları ve özellikleri incelenmiştir. Sonuç olarak Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi'nin 1939 yılında yayın hayatına başladığı, birçok alanda spor ilgili konulara yer verdiği, kanun ve yönetmelikler için özel bölümler oluşturulduğu ve aylık olarak çıkarıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Dergisi, Spor Yayını

Orijinal Makale

Yayın Bilgileri

Gönderi Tarihi: 25.02.2018
Kabul Tarihi: 14.03.2018
Yayın Tarihi: 25.03.2018

Sorumlu Yazar

e-mail: levent.atali@kocaeli.edu.tr

A periodical Sports Publication "Beden Terbiyesi ve Spor"

Abstract

The purpose of this study is to reveal the situation in terms of contents and form as of the period of the "Beden Terbiyesi ve Spor" Journal which started publication life in 1939. As a field of study in the study, the journals from 1939/1 until 1944/46 of "Beden Terbiyesi ve Spor" Journal were evaluated. In the study, content analysis method was used as qualitative research techniques. In this method, the titles, authors, news and other writings of the texts that make up the "Beden Terbiyesi ve Spor" Journal and dimensions and features of the magazine are examined in terms of the shape of the journal. As a result, it has been determined that the Beden Terbiyesi ve Spor journal started its publication life in 1939, it has included many sports related topics in the field, created special sections for the laws and regulations, and was issued monthly.

Keywords: Sports Journal, Sports Broadcasting

Original Article

Article Info

Received: 25.02.2018
Accepted: 14.03.2018
Published: 25.03.2018

Corresponding Author

e-mail: levent.atali@kocaeli.edu.tr

Giriş

Dünya’da 18. Yüzyılda başlayan dergicilik örnekleri Türkiye’de Tanzimat ile başlamış ve diğer sosyal bilimlerdeki çalışmalarla beraber gelişmiştir. Türkiye’de dergicilik batıdaki gelişmelerle beraber bir yol almış ve batıda yaşanan bilimsel, teknik gelişmelerin Osmanlı toplumuna aktarılmasında aydınlar tarafından dergiler kullanılmıştır (Çelikel, 2011).

Tanzimat ile Avrupalı yaşam biçimini tanıyan Osmanlı toplumu, bu ülkelerde yapılmakta olan sporlardan da haberdar olur. Azınlıkların da katkısıyla futbol, cimmastik, voleybol gibi spor dalları, birbirlerine yakın tarihlerde İstanbul yaşamında yer edinmeye başlar. Osmanlı Batıda bahsi geçen spor dallarıyla birlikte spor basını kavramını da hayatına sokmuş olur ve ardı ardına pek çok dergi yayın hayatına başlamış olur (www.teknikforum.com).

Türk basınında spor ile alakalı ilk yazı 1891 yılında Ali Ferruh Bey tarafından Servet-i Fünun’da yayınlanan “Eskrim” konulu yazıdır. Spor yazarı olarak ilk isim olarak Selim Sırrı Tarcan örnek verilmektedir (Aydın, 2009).

Türk basınında ilk spor dergisi 11 Ekim 1910 yılında yayımlanan “Futbol”dur. Daha sonra Selim Sırrı Tarcan tarafından Ağustos 1911 tarihinde “Terbiye ve Oyun” adlı dergi çıkarılmıştır. Bu yılları takiben 1913 yılında “İdman Dergisi” yayın hayatına başlamıştır. Osmanlı döneminin ve spor tarihimizin en önemli spor dergilerinden biri olan “Spor Alemi” dergisi de 1919 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. Toprak’ın (1998) belirttiğine göre dönemin en uzun soluklu dergilerinden Spor Alemi dergisi sporun birçok konusuna değinmiş sadece futbol ile sınırlı kalmamıştır.

Yine bu dönemleri takiben 1932 yılında “Top” dergisi futbol ağırlıklı olarak yayın hayatına başlayan dergilerdendir. Bu yıllardan sonra Stad (1939), Futbol (1938), Sporcu (1938), Havacılık ve Spor (1935), Spor Postası (1935), Spor Haftası (1940), Şut (1944), Spor Gazetesi (1946), Yeni Maç (1942), Sanat ve Spor (1949), Av ve Deniz (1951) ve Spor Ansiklopedisi (1951) gibi dergiler spor tarihinde yer almıştır (İbar, 2017).

Çelikel’in (2011) belirttiği üzere hangi toplum araştırılmak isteniyorsa süreli yayınlar en önemli kaynaklar arasında yer almaktadır. Bir çok dönemde Aydınlar süreli yayınlar yolu ile topluma yön vermeye çalışmışlar ve fikirlerini dergiler ile aktarma yoluna gitmişlerdir. Dergiler tek bir alanda değil birçok alanla etkileşim içerisinde bulunarak birçok disiplinin gelişmesine katkı sağlamaktadırlar.

Bu çalışmada Beden Terbiyesi ve Spor dergisi incelemesi ile dönemin sportif olaylarının yansıtıldığı ve spor adamlarının makalelerinin yer aldığı spor alanında önemli olan bir süreli yayın günümüze taşınmıştır.

Tarih boyutu taşıyan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi olarak içerik analizine dayalı döküman incelemesi metodu kullanılmıştır. İnceleme başlıkları olarak Aydın'ın (2009) İdman Dergisi, Çanak'ın (2013) Halkevi Dergisi inceleme boyutunda kullandığı alt başlıklara (derginin kimlik bilgileri ve teknik özellikleri, yazar kadrosu, çıkış amacı ve yayın politikası) göre bir yol izlenmiştir. Bu çalışmada ayrıca derginin ilk sayısı ve 25. Sayısı örnek yayınlanan dergiler olarak incelenmiştir. Derginin 1'den 46. Sayısına kadar 11,23,41,42-43 ve 45 sayıları hariç araştırmacının kendi arşivinde bulunmaktadır. Bu sayıların araştırmacının arşivinde bulunması araştırma sürecini kolaylaştırmıştır.

Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi Kimlik Bilgileri ve Özellikleri

Derginin adı kapağında "Beden Terbiyesi ve Spor" olarak yer almaktadır. Dergi içeriğinde önsözün bulunduğu sayfada yer alan bilgilere göre; dergi aylık olarak her ayın birinci günü Başvekalet Beden Terbiyesi Genel direktörlüğünün fikirlerini yayınlamak üzere çıkar. Yayımlanma adresi olarak Ankara belirtilmiştir. Abone şartları olarak seneliği 180 kuruştur. (Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, 1939).

Derginin ebatları ölçüldüğünde 195x265 olduğu tespit edilmiştir. Dergi birçok sayısında 48 sayfa olarak yayınlanmıştır. Bazı sayılarında ise 80, 61 ve 72 sayfa olarak yayınlandığı görülmüştür (Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, 1939).

Yazar Kadrosu

Yazar Kadrosu için 1940 yılında 42 sayıda yayınlanan 1.sayı ile 24. sayıdaki dergiler için oluşturulan arama cetveline göre birçok kişinin dergide farklı konularda

yazı, haber ve makale yazdığını görmekteyiz. Bu yazarlara örnek dergide yer alan bazı yazarlar aşağıda sunulmuştur.

Abdurrahman BENLİOĞLU	Nüzhet BABA
Burhan FELEK	Pierre de COUBERTIN
Cemal GÖKDAĞ	Rıdvan BORA
Dr. Sadi IRMAK	Selim Sırrı TARCAN
Fuat PURA	Tayyar YALAZ
Haluk HEKİMOĞLU	Ulvi YENAL
Mümtaz Faik FENİK	Vildan AŞİR
Naili MORAN	Ziya ATEŞ
Nasuhi BAYDAR	

Amacı ve Yayın Politikası

Başvekalet Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü basın ile ilişkilerini bu yayın vasıtasıyla yürütmektedir. Genel Direktörlüğün uhdesinde olan birçok iş ve işlemleri teşkilat bünyesi ile paylaşmak amaçları arasında gösterilmiştir. Derginin basılan 1939 yılı ilk sayısının önsözünde belirtilen diğer önemli amacı ve vazifesi de şu şekilde belirtilmiştir.

“Beden Eğitimi günümüzde birçok bilim dalı ile ilişkili olan önemli bir bilim dalı haline gelmiştir. Beden Eğitiminin bir çok dalını ve bilimsel yönünü mevcut basın yolu ile izah etmek imkansız iken dergi yolu teşkilat bünyesinde çalışan gençlere ve bütün ilgili kişilere ulaştırmak ve açıklamak mümkün olacaktır. Bununla beraber sadece bilimsel ve teknik yönü aktarmanın yeterli olmayacağı, ülke içinde ve dışındaki sportif faaliyetlerle ilgili de okuyucularını haberdar edecektir. Beden Terbiyesi ve Spor dergisi bu amaçları gerçekleştirmek için diğer basın organları ile işbirliği içerisinde olacak ve gazetelerin dergide yayınlanan yazıları izin almadan kendileri yayımlayabilecektir” (Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, 1939).

Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi İçeriği

Beden Terbiyesi ve Spor dergisinin 1.sayısı, 25. Sayısı ve 44. Sayısı içerik olarak incelenmiştir.

Tablo 1. Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, Yıl: 1939 Sayı: 1

Konu Başlığı	Yazar	Sayfa
Önsöz	Dergi Kurulu	1
Beden Terbiyesinin Çalışma Esasları	Dergi Kurulu	2-14-15
Devlet ve Spor	Nasuhi BAYDAR	3-4
Beden Terbiyesinin Okullara Girişi	Cemal GÖKDAĞ	5-27
Beden Terbiyesi Kanunu	Dergi Kurulu	6-36-37-38-39-40-41
Beden Terbiyesi Kanunundan Önceki Spor Teşkilatımıza Umumi Bir Bakış	N. KIRŞAN	7-31-32
Teknik Futbol	Danyel AKBAL	8-9-42-43
Türk Atletizmi ve Hedefi	Vildan AŞİR	10-26
Spor ve Hekimlik	Dr. Sadi IRMAK	11-18-19-20
Kayak Heveslilerine Düşmeden Kayabilmek İçin Öneriler	İlyas SINAL	12
Eskrim	Rıdvan BORA	13-33-34-35
Sevki Kuru: İlk Maratoncumuz	Dergi Kurulu	15
Kayak	Fuat PURA	16
Dağ Sporü	Dr. Niyazi ERZİN	17-18
Okullarda Spor	İsfendiyar ESAT	21-22-23
Atıcılık	Hakkı	23-24-25
Günlük Jimnastik Programı	Fuat PURA	28-29-30-31
Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü Çalışma Programı	Dergi Kurulu	44
1939 Senesi Spor Takvimi	Dergi Kurulu	45-46-47

Derginin ilk sayısı incelendiğinde birçok yazarın katkı verdiği görülmektedir. Dergi içeriğine baktığımızda yazıların derginin amacında belirtildiği üzere bilgilendirici yazılar ve spor kanunu ile ilgili olduğunu ve farklı spor branşlarında yazıların yer aldığını görmekteyiz. Ayrıca okul sporları ile ilgili yazı başlıkları olduğu ve yıl içerisinde yer alan sportif müsabakaların yer ve tarihlerinin belirtildiği programların dergi sayfalarında yer aldığı görülmektedir.

F U T B O L

diği bir tek gol ile takımına dünya şampiyonluğunu kaybettiğini gördük.
Şu halde kaleci maçlarda serapa dikkat kesilmelidir.

Kalecinin yanlış top tutuşu : Böyle anlarda iki el ile tutarken top eller arasından kaçabilir. Bundan dolayı yumrukla müdahale daha yerinde olur

Şimdi kalecinin esas vazifelerini sırasıyla mütalea edelim:

Kaleci, kalesine havale edilen her topu muhasımların müdahalesine meydan vermeden kalesinden uzaklaştırır.

Umumiyetle cenahlardan gelen havalere bloke ettiği zaman mukabil cenaha ve hücum eden tarafın aksi istikametine sevk etmelidir. Bunda kendi muhacimlerinin müsait vaziyetlerini görerek, kestirerek onlara müsait fırsatlar yaratmalıdır. Hücumlar hangi cenahtan oluyorsa daima mukabil kale gönderinden vaziyeti takip eder, serbest vuruşlarda, korner (köşe) vuruşlarında da yine aynen mukabil gönderde mevki almalıdır.

Kalecinin topa müdahaleleri el ile, yumrukla ve ayakla olabilir. Vaziyetin icabettiği şekillerde bu müdahalelerinden birini tercih eder. Uzaktan gelen havalere tutuşlarda daima topu iki elle göğsüne çekerek ve göğsü bir mesnet olarak kullanabilmelidir. Bu şekildeki tutuşlarda yalnız iki elini kullanmak istiyen ka-

lecilerin top kaçırarak, bir gole sebebiyet verdikleri görülmüştür.

Uzaklardan ve havadan kaleye havale edilen topları veya çok sıkışık anlarda kornerden gelen havalere bir yumruk darbesiyle iade etmeği veya mümkün olamazsa kornere geçirmek suretile tehlikeli ânı bertaraf etmelidir.

Yerden gelen şütleri daima plonjonla tutmak veya mümkün olamıyorsa kornere geçirmek lâzımdır. Şu hale göre kalecinin sağ ve soluna plonjonlar yaparak talimlerine ehemmiyet vermesi iktiza eder. Ekseri uzun boylu kalecilerin bu vazifeyi ifada muvaffak olamadıkları görülüyor ki bu cihet boylarının uzunluğundan değil bu hususa lâyıkile ehemmiyet vermediklerinden ileri gelmektedir.

Kalecilerin beklerle de gayet iyi anlaşmaları lâzımdır. Meselâ hücum hattının ceza sahasına intikal ettiğini gören kaleci muhasım oyununun top ile olan alakasını göziyle takip etmeli ve top ile temasını kaybettiği anda derhal serî bir çıkışla topa müdahale etmelidir. Yalnız bu ânı gayet iyi hesap etmelidir, aksi takdirde bu hareketleri takımına bir gole mal olur.

Kalecinin ileri çıkışlarında ona pek yakın olarak müdahalede kaleye koşarak kalecinin boşluğunun doldurmalı ve herhangi ikinci bir müdahalede topun kaleye girişine mâni olmalıdır. Çok defa bu tâbiye hatâsını tashih etmeyen takımların gol yedikleri görülmektedir.

Kalecinin kale vuruşlarında mühim rolleri

(Sonu 42 inci sahifede)

Dikkatli kaleci : Zamanında çıkış yapmı , ve tehlikeyi kolayca uzaklaştırmıştır

9

(Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, Sayı: 1, 1939).

Tablo 2. Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, Yıl: 1941 Sayı: 25

Konu Başlığı	Yazar	Sayfa
4 Adet Reklam: Spor Eşyası Satış, Dergi Reklamı, Banka Reklamı, Sümerbank	Dergi Kurulu	Ön Kapak Arkası
Künye Bilgileri ve İçindekiler	Dergi Kurulu	1
Beden Terbiyesi ve Spor Üç Yaşına Basarken	Dergi Kurulu	2
Neler Yaptık Bundan Sonra Neler Yapacağız?	Dergi Kurulu	3-4-5-6
Haberler (Kırklareli, Kocaeli, Edirne)	Dergi Kurulu	6
Beşinci Atatürk Koşusu	Dergi Kurulu	7-8-9-10-11
Atatürk Koşusu ve Ankara'nın Sporcu Gençliği	Dergi Kurulu	12-13
Spor Pedagojisi	Pierre de COUBERTIN	14
Eski Türk Silahları	H. Namık ORKUN	15
Balıkesir Gençlik Kulüplerinin Faaliyetleri	Dergi Kurulu	16
Savaşçı ve Sporcu Türk Kadını	Kemalettin TÜRK	17-18
Spor Hukuku	Necdet AZAK	19-20-22
Disiplin, Saplam ve Çevik Vücut	Mümtaz Faik FENİK	21-22
Gençlik ve Pasif Korunma İşleri	Kadri YAMAN	23
Eskişehir Mükellefleri Çalışıyor	Dergi Kurulu	23
Bir Spor Dramı	Dr. Raşit SERDENGEÇTİ	24
En Güzel Sporlardan Biri Yürüyüş Yapmak	Sadi KARSAN	25-26
Genç Güreşçilere Faydalı Tavsiyeler	Tayyar YALAZ	26
Atıcılıkta Emniyet Hizmeti	Dergi Kurulu (H.U)	27
Basketbol'da Teknik Hareketler	Dergi Kurulu (M.E)	28
Yurdda Bisiklet Sporunun İnkişafı İçin	Saffet GÜROL	29-30
Yüzmede Kış Antrenmanları	Orhan SAKA	31
Bir Futbol Takımında İçerin Rolü	Muvakkar EKREM	32
Pist ve Kros Koşuları	Füruzan TEKİL	33
Kayak	Celal DİNCER	34
Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü Erzurum'da Kayak Kursu Açtı	Dergi Kurulu	35-36
Abonelerimize Kolaylıklar	Dergi Kurulu	36
Atletler Yeni Rekorlar Kıрмаğa Hazırlanın	Naili MORAN	37
Elazığ Sporcuları Her Sahada Büyük Bir Faaliyet Gösteriyorlar	Dergi Kurulu	38
Ankara Beden Terbiyesi Mükellefleri Gençlerbirliği Kulübünün Bünyesinde Toplanıyor	Dergi Kurulu	39-40-41
Okuyucularımızın Sorularına Cevaplar	Dergi Kurulu	41
Sütunlar Arasında Beden Terbiyesi	Dergi Kurulu	42
1 Aylık Faaliyet Yurd içinde	Dergi Kurulu	43-44-45-46-47
Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü Neşriyatı	Dergi Kurulu	47
Dergi Dizini	Dergi Kurulu	48
3 Adet Reklam: Banka, Spor Mağazası, Banka	Dergi Kurulu	Arka Kapak
1 Adet Reklam: Sigorta Şirketi	Dergi Kurulu	Arka Kapak

Derginin 25. sayısı incelendiğinde yine birçok yazarın katkı verdiği görülmektedir. Derginin ilk ve son sayfalarında reklamlar yer almaktadır. Dergi içeriğine baktığımızda yazıların derginin amacında belirtildiği üzere bilgilendirici yazılar ve spor kanunu ile ilgili olduğunu ve farklı spor branşlarında yazıların yer aldığını bu sayıda da görmekteyiz. Ayrıca okul sporları ile ilgili yazı başlıkları olduğu

ve yıl içerisinde yer alan sportif müsabakaların yer ve tarihlerinin belirtildiği programların dergi sayfalarında olduğu görülmektedir. Bu sayıda ek olarak gerçekleşen faaliyetlerle ilgili haberlere de yer verilmektedir. Okuyucunun katılımını sağlamak içinde bu sayıda sorular ve cevaplar adı altında bir bölüm oluşturulmuştur.

Sonuç

Sonuç olarak Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi 1939 yılında yayın hayatına başlamıştır. Birçok alanda spor ile ilgili konulara yer verdiği, kanun ve yönetmelikler için özel bölümler oluşturulduğu ve ülkenin birçok bölgesinden haberleri okuyucusuna ulaştırmaya çalışmıştır. Beden Terbiyesi ve Spor dergisinin aylık olarak çıkarıldığı ve birçok yazara her ay sayfalarında yer verdiği görülmüştür. Spor ile ilgili literatürün tarihsel süreç ve gelişimi açısından bu tür yayınların günümüze aktarılması hatta digital olarak kayıt alınıp sunulması sağlanabilir. Tarihsel süreçte spor alanında yer almış bu tür dergilerin incelenmesi spor alanının tarihsel olarak aldığı gelişimi göstermesi açısından önem arz etmektedir. Spor tarihi ve dönemsel olarak sporun gelişimini ortaya koyması yönü ile araştırmacılara ulaşabileceği yazılı bir kaynak olarak önerilebilir. Sadece tarihsel süreçte spor alanında yer almış dergilerin değil günümüzde yayınlanan dergilerinde bir şekilde gelecek nesillere aktarılması için proje çalışmaları yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aydın, H. (2009). İdman (1913-1914): İlk Kapsamlı Spor Dergisi Üzerine Bir İnceleme. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 27, Cilt: 2, sf: 153-169.
- Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, sayı: 25, 1941.
- Beden Terbiyesi ve Spor Dergisi, sayı:1, 1939.
- Çanak, E. (2013). Çukurova: Adana Halkevi Dergisi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:1, Cilt: 22, Sf: 139-156.
- Çelikel, Ö. (2011).Türkiye’de Yayınlanmış Sosyoloji Dergilerinin İçerik Analizi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksekisans Tezi. Bursa.
- <http://www.teknikforum.com/konu-35927-eski-harfli-spor-dergileri>
- İbar, G. (2017) Şa Şa Şa’dan Çapkın Kıza Müstesna Yayınlar. Doğan Kitap, İstanbul.
- Toprak, Z. (1998) Spor Alemi Dergisi ve Türkiye’de İdman. Tombak Antika Kültür, Koleksiyon ve Sanat Dergisi. Sayı: 20, 5-9.